

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1070

Vragen van het lid **Ceder** (ChristenUnie) aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over *het bericht «Kerk mag de Grote Kerk van Alkmaar niet huren voor paasdienst. «Geen religieuze samenkomsten»»* (ingezonden 3 februari 2026).

Antwoord van Minister **Moes** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) (ontvangen 10 februari 2026).

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van het bericht over het weigeren van de verhuur van de Grote Kerk in Alkmaar voor een gezamenlijke paasdienst van de Protestantse gemeente van Alkmaar, terwijl het gebouw wel wordt verhuurd voor andere bijeenkomsten zoals culturele evenementen en bijvoorbeeld whiskyproeverijen?¹

Antwoord 1

Ja

Vraag 2

Hoe verhoudt het weigeren van religieuze samenkomsten zich volgens u tot het uitgangspunt van inclusiviteit dat veel culturele instellingen, mede met steun van de overheid, nastreven en in hoeverre verhoudt dit zich specifiek tot een historisch kerkgebouw (met een beschermde rijksmonumentale status)?

Antwoord 2

Uit de status van rijksmonument vloeit niet voort dat het gebouw opengesteld moet zijn. Er zijn heel veel rijksmonumenten die niet of zeer beperkt opengesteld zijn. Eigenaren en exploitanten van rijksmonumenten maken daarin hun eigen keuzes, binnen wettelijke kaders. Zie ook vraag 4. In dit specifieke geval is de Stichting Behoud Grote kerk Alkmaar eigenaar van het kerkgebouw. De exploitatie wordt verzorgd door de Stichting Theater De Vest & Grote Kerk Alkmaar (TDVGKA). Het gebouw is niet meer in gebruik als kerk.

¹ Nederlands dagblad, 29 januari 2026, Kerk mag de Grote Kerk van Alkmaar niet huren voor paasdienst. «Geen religieuze samenkomsten», (Kerk mag de Grote Kerk van Alkmaar niet huren voor paasdienst. «Geen religieuze samenkomsten»)

Vraag 3

Deelt u de opvatting dat religieuze bijeenkomsten, waaronder gebedsdiensten, onderdeel zijn van het immaterieel cultureel erfgoed en van oudsher verbonden zijn met kerkgebouwen die een cultuurhistorische functie hebben?

Antwoord 3

Het klopt dat er een sterke verbinding is tussen religieuze bijeenkomsten en de plekken waar deze plaatsvinden. Gebedsdiensten in algemene zin zijn echter geen onderdeel van de definitie van «immaterieel erfgoed» in het kader van het Unesco-verdrag ter bescherming van het immaterieel erfgoed. Wel zijn specifieke gebruiken die voortkomen uit en verbonden zijn aan het Christendom op de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland ingeschreven door gemeenschappen die deze gebruiken uitoefenen. Dit gaat bijvoorbeeld om het bovenstemzingen bij psalmen in Genemuiden, de Heiligdomsvaart in Maastricht of de Passiespelen in Tegelen.

Vraag 4

Hoe verhoudt deze opstelling zich tot de Algemene wet gelijke behandeling?

Antwoord 4

Culturele instellingen, zoals als TDVGKA, zijn vrij om op basis van een eigen profielkeuzes te maken ten aanzien van hun programmering en verhuur. Daarbij mogen zij niet discrimineren.

Vraag 5

Krijgt de stichting behoud Grote Kerk direct of indirect subsidie van het Ministerie van OCW voor beheer of instandhouding van het kerkgebouw? Zo ja, hoeveel?

Antwoord 5

De Stichting Behoud Grote kerk Alkmaar heeft van het Ministerie van OCW in 2023 een subsidie van in totaal € 240.998 ontvangen in het kader van de Subsidieregeling Instandhouding Monumenten (Sim). Via de restauratieregeling van de provincie Noord-Holland (die voor ongeveer 50% wordt gefinancierd door het Rijk) heeft de stichting in de laatste ronde (2025) een subsidie van € 85.000,- ontvangen.

Vraag 6

Kunt u toelichten welke voorwaarden uw ministerie verbindt aan subsidies voor het behoud en de exploitatie van religieus erfgoed en of daarbij aandacht is voor non-discriminatie en gelijke toegang voor verschillende vormen van gebruik, waaronder religieus gebruik?

Antwoord 6

Vanuit het rijk zijn er voor rijksmonumenten geen exploitatiesubsidies. Voor de instandhouding van niet-woonhuis rijksmonumenten (onderhoud en restauratie) zijn de Sim en de provinciale restauratieregelingen beschikbaar. De Sim kent geen eisen ten aanzien van het gebruik en de toegankelijkheid. De provincie Noord-Holland stelt als eis dat het monument tenminste 24 dagen per jaar voor publiek toegankelijk is.

Vraag 7

Acht u het wenselijk dat een gebouw met een eeuwenlange religieuze functie, dat tegenwoordig mede met publieke middelen in stand wordt gehouden, expliciet wordt uitgesloten van religieus gebruik, terwijl andere vormen van samenkomst wel zijn toegestaan?

Antwoord 7

Ik snap de teleurstelling van de Protestantse gemeente van Alkmaar. Ik heb vernomen dat de gemeente Alkmaar voornemens is om met partijen in gesprek te gaan.

Vraag 8

Vindt u het verenigbaar met het doel van deze subsidies dat religieuze gemeenschappen worden uitgesloten van gebruik van religieus erfgoed, terwijl zij historisch en inhoudelijk nauw met dat erfgoed verbonden zijn?

Antwoord 8

Het doel van de subsidies is de instandhouding van het cultureel erfgoed. Voortgezet gebruik is doorgaans de beste manier om dit behoud te realiseren, maar als dat niet langer mogelijk is draagt herbestemming hier ook aan bij. Van geval tot geval moet dan worden bekeken welke mogelijkheden er zijn.

Vraag 9

Bent u bereid te onderzoeken of het huidige subsidiebeleid van uw ministerie voldoende waarborgen bevat om te voorkomen dat met publieke middelen ondersteunde instellingen bepaalde levensbeschouwelijke groepen structureel uitsluiten?

Antwoord 9

Ik zie hier geen noodzaak toe aangezien de waarborgen tegen uitsluiting reeds in andere wetgeving vastliggen. Zie antwoord 4.

Vraag 10

Ziet u mogelijkheden om, in overleg met gemeenten en gesubsidieerde erfgoedinstellingen, richtlijnen te bevorderen waarin recht wordt gedaan aan zowel de culturele als de religieuze betekenis van voormalige kerkgebouwen?

Antwoord 10

Het programma Toekomst Religieus Erfgoed, waarin kerken, overheden en erfgoedinstellingen samenwerken, richt zich op zowel de culturele als de religieuze betekenis van kerkgebouwen. Dat vraagt altijd om maatwerk. Er zijn diverse handreikingen ontwikkeld die hier ondersteunend aan zijn, zoals de «Handreiking religieus erfgoed voor burgerlijke en kerkelijke gemeenten».²

Vraag 11

Zijn er meerdere gevallen bekend waarbij subsidie wordt verstrekt aan eigenaren danwel beheerstichtingen van een historische kerk, maar waarbij kerkactiviteiten expliciet verboden zijn? Zo ja, hoeveel en in hoeveel gevallen subsidieert het Ministerie van OCW deze?

Antwoord 11

Nee, hiervan zijn mij geen gevallen bekend. Overigens is een verbod ook in dit specifieke geval niet aan de orde.

Vraag 12

Hoe verhoudt zich dit tot de bedoeling van de opgestelde handreiking kerkenvisie?

Antwoord 12

De handreiking kerkenvisie is gericht op de totstandkoming van een kerkenvisie langs de lijnen van dialoog en overleg. Een kerkenvisie is een document aan de hand waarvan vervolgens keuzes gemaakt kunnen worden ten aanzien van de toekomst van kerkgebouwen. Die keuzes moeten zich houden aan geldende wet en regelgeving.

Vraag 13

Hoe wordt uitvoering gegeven aan de motie Ceder die de regering verzoekt in samenspraak met Toekomst Religieus Erfgoed te verkennen op welke manier belemmeringen bij functiebehoud kunnen worden weggenomen om zo veel mogelijk kerkgebouwen een goede herbestemming te geven?³

Antwoord 13

In de Kamerbrief van 2 juni 2025 heeft mijn voorganger aangekondigd het programma Toekomst Religieus Erfgoed te zullen voortzetten en daarbij specifiek aandacht te hebben voor het nevengebruik van kerkgebouwen door

² Handreiking religieus erfgoed voor burgerlijke en kerkelijke gemeenten | Toekomst religieus erfgoed

³ Kamerstuk 32 156, 133

(christelijke) migrantengemeenschappen en de mogelijke belemmeringen daarbij.⁴

Vraag 14

Bent u bereid hierover in gesprek te gaan met vertegenwoordigers van religieuze gemeenschappen en erfgoedorganisaties om te voorkomen dat religieus erfgoed vervreemdt van de gemeenschappen waarvoor het nog altijd een levende betekenis heeft?

Antwoord 14

Gesprekken over de relatie tussen religieuze gemeenschappen en het behoud van religieus erfgoed vinden doorlopend plaats binnen het Programma Toekomst Religieus Erfgoed.

Vraag 15

Wilt u deze vragen uiterlijk voor de behandeling van de OCW-begroting beantwoorden?

Antwoord 15

Ja.

⁴ Kamerstuk 32 156, 140